

A megtört test.

(Karácsonyi)

Egy angol ujságíró megkapóan írja le háborus élményét a nyugati fronton. Élményéből egy mozzanat élesen kiemelkedik. Egy reggel, beszél, olthatatlan kíváncsisága támadt, hogy az előző éjszakai szurony-roham színhelyét megtekintse. Még messze volt a „vérmezőtől“, amidőn egy terebélyes tölgyfa alatt a törzsnek dőlve, emberi tetemet fedezett fel. 20—25 év körüli lehetett, angol katona. Szemei félig lehunyva, még nedvesek voltak a könnytől. Úgy látszottak, mintha mondani akartak volna valamit, valami fájót, végtelent. Az író megértette a halott szemek beszédjét: „Ez az én testem, mely ti érettek megtöretik.“ Ez a fiataltest felfogja a golyót, hogy ti védve legyetek. Hogy hazátok épségben maradjon, gyermekeitek tovább tanulhassanak az iskolában. Összeroppan a vérzivatarban, hogy ti épségben maradjatok, háboruban hull el, hogy békességetek legyen. Ellenség keze teríti le, hogy ti otthon egymás mellé állva testvérek legyetek: a tűzhely boldogságát, a nap arany sugarát, a hó fehér csillogását, a karácsony meghitt melegét élvezhessétek.

Az édes anyaföld, midőn a földmives belehasítja ekéjét, szintén e szavakat ismételi: „Ez az én testem, mely ti érettek megtöretik“, hogy munkátok legyen s hogy a munkában meggyógyuljon a ti fájó, árva lelketek. Itt, Isten kék, szabad ege alatt éreztétek meg a velem való rokonságot, belém kapaszkodva szilárdan álljatok. „Ez az én testem, mely ti érettek megtöretik“, hogy hullámozó, fel s letünő életetekben megmaradjon a szakadatlan folytonosság. Nemzedékek lelke a rögben fészket verjen.

A magvető megáll a keskeny földszalag végén, homlokáról letörli a párázó verejtéket, félig lehunyt szemével álma-

tagon néz a messze ködlő falu felé, háza táját keresi, a lemorzsoltszott esztendő színhelyét s a kibontakozó jövőt, gyermekeit. Színes képeket sző. Az álmokba azonban belehasít a bágyadt szervezet fájdalma s ő beletörődött, sorssal kibékült hangon suttogja: „Ez az én testem, mely ti érettetek megtöretik“, hogy boldogságotok legyen, hogy vállaitokon a teher könnyebbüljön s lelketekbe a biztonság érzete és megelégedettség költözzék be.

A garatba hulló buzaszem, midőn zúzó malomkövek közé kerül, megadással hirdeti: „Ez az én testem, mely ti érettetek megtöretik“, hogy ünnep-ízű fehér kalácsotok legyen, hogy áldás kerüljön asztalotokra, égi üzenet a buzamezőkről, hogy balzsamot nyerjen éhező testetek és lelketek.

A mester végignézi tanítványain, még ott vannak mind a tizenketten, ünnepélyesek, komolyak, talán egy kissé elszomorodottak s e figyelmet keltő estvéli csöndben rámutat az előtte megtört kenyérre, halkán, de hangsullyal mondja: Az én testem, mint a kenyér, megtöretik“, hogy a *szeretethez utat nyitson*, mert a szeretet áldozatából táplálkozik. S ezért van, hogy oly kevesen próbálnak járni a szeretethez vezető keskeny uton. Pedig ez az élet egyetlen és jóra-vezérlő utja. Hányszor halad el az ember mellette! Hasztalan viszi kezében a lámpást, az Evangéliumok tiszta világosságát, a sok képet, példát, tapasztalatot s mindezek felett a Mester életét. Valami furcsa, áttörhetetlen hályog borul a bugdácsló ember szemére. De egyszer eljön az orvos, a mindent megpróbáló élet s ő látni fog, mert látnia kell. Meglátja a szeretet utját. Egy megható elbeszélés jut eszembe, mely annyira ismerős és általános, mintha velem vagy veletek történt volna meg. Háromszéki kis faluból világnak indult egy magával nem bíró, erőit megfékezni nem tudó székelő legény. Mesébe illő epizódokon megy keresztül, csak sárkányok helyett a bőszen tenger elszabadult hatalmaival viaskodik. A királyságig küzdi fel magát, eléri álmai csimborásszóját, de boldogságot nem talál. Végül, mint kopott, festett komédiás, összetörten, félig holtan hazakerül. Anyja sírjához vánszorong, a megtagadott, megvert asszony végső nyughelyéhez s könnyekbe csukló hangon vallomást tesz. Mintha mondaná: „Látod anyám, a test megtöretett, a zabolátlan, duhajkodó ifjú test megtöretett, hogy a megbánó szeretethez utat nyitson, ide vezessen“. Majd később az esküvőjén a násznéphez eképp beszél:

Szeressétek ezt a földet, mert csak ezen lehettek embernyi emberek. Magyar ember idegenben, komédiássá válik. S szeressétek egymást, mert Istenen és magatokon kívül senkitek sincsen.

Mintha egy új tékozló fiú története lenne. Annyira igaz, annyira emberi. Egyszer mindenkinek meg kell találni a szeretet utját, ha áldozatok árán is... Jézus szelid szavakban ismétli tanítványainak, a világnak, mindenkinek: „Ez az én testem, mely ti érettetek megtöretik“, *hogy a szeretethez utat nyitson.*

Elesett hősöd, földed, magvetőd, pergő buzaszem, Mestered, mind meghozza az áldozatot a teljesebb, istenibb élethez. Testvérem, te hol maradtál? Gondolkoztál-e ezen? Szállj magadba, mielőtt a megtört test örök szimbólumából részesülnél. E szent karácsony ünnepén békéről és jó akaratról prédikál a teremtett világ. Vajjon ez csak égi szózat, mely visszhangot sohasem vehet e földi létben, vagy csak álom? Szállj magadba! Mit jelentenek számodra e szavak, mit valósítottál meg belőlük s mire leszel képes s csak azután járulj az Úr asztalához, mert csak aképpen lesz értelme és fogantja a szent vendégségnek. Amen.

Az én emlékezetemre...

(Urvacsorai, husvétkor).

Ha valaki búcsúzik tőlünk, kihez benső baráti kapcsolatok fűztek, azt kívánjuk, hogy valami emléket, emléktárgyat hagyjon velünk. Fénykép, egy szál virág, egy sor irás emlékkönyvünkben, egy meleg szó, belénk döbbenő tekintet, kibuggyanó könny, bármi, csak emlék legyen, egy belőle visszamaradó valami! Mert emlék nélkül szívszakasztóan nehéz a búcsúzás, különösen, ha végbúcsúról van szó, öröktávozásról, honnan nincs visszatérés.

Az anya bőven omló könnyek között szedi elő angyalálmokba örökre elszenderült kis fiának aranyos szőke fürtjét, vagy egy kifakult papírlapon idomtalan betükből összetákolt, kúsza irását s benne, általa visszaidézi elkötözött gyermekét. Valami tárgy az életéből az ő emlékezetére.

Az emlék-kivánás és emlék-hagyás egyetemes megnyilatkozása az élő világnak. A virág a rögre hullatja himporát, ha

tul korán letöri a kertész, elhervadása előtt szírom-levéllel borítja be a jóságos anyaföldet. Az állat kimulása előtt egy végsőt vonaglik, mintha titkos jelt huzna a harmattól könnyes, friss szagú gyepebe. A haldokló madár aléltan suhint törött szárnyával, emléket ível bele a kék-tiszta levegőbe. Egyiptom fáraói milliók vére árán gulákat építettek, a római császárok diadal-kapukat emeltek, Krisztus kenyeret és bort rendelt az utolsó vacsorán. *Az ő emlékezetére...*

Miért az egyszerű jegyeket? Miért nem valami rendkívülit, mely akaratlanul is életére emlékeztet? Hiszen rövid élete egyszerűsége mellett is inkább tüneményes. Csodavárások közt jön a világra, rendkívüli dolgokat cselekszik s rendkívüli módon hal meg. De talán épen ez ellen tiltakozik utolsó nagy ténykedésével. A rendkívülit a mindennapi élet dolgaiban látta meg s erre akarta rávezetni az emberiséget. Vegyük csak a szent jegyeket. A kenyér testünk fönntartását szolgálja. A mindennapi tápláléknak elmaradhatatlan alkotó eleme. Milyen prózainak hangzik, midőn ezt így egyszerűen kimondjuk. Pedig a mindennapi kenyér a világtörténelem zengő kerekének egyik hajtó ereje, a világ demokráciának leghathatósabb eszköze, hiszen mindenki asztalához eljut s mennél barnább, sósabb a könnyektől, annál értékesebb s talán édesebb. A mindennapi kenyér legkézzelfoghatóbb áldás, mi munkánk után Istentől kijár. A legbeszédesebb jelképe a jónak. Nem hiába mondják a jó emberre: „olyan mint egy darab kenyér“.

A bor a venyige vére. A hajszálgökök és a karcsú szőlőtőke virágzásától szüretig szakadatlanul szívják, préselik a rög nedvét s a fűrtbe hajtják, hogy ott bogyókba duzzadjon. Bámulatos a venyige vidámsága, mennyi édességet tud kicsalni a földből és a napból akkor, amikor mi olyan csipős keserűnek érezzük az életet! Must lesz a szőlőből és a mustból bor, ha kiforrik. — Istenem mennyien nem érjük el e kort, maradunk örökre kiforratlanok! — S a kiforrással megtisztul. Önmaga hajtja végre ezt a csodálatra méltó folyamatot.

Mennyi melegség és tartalom van ezekben az egyszerű jegyekben, afiai! Mintha a Mester eképpen magyarázná: „A szó, amit szólni születtem: Mindenki-falatja, fekete kenyér“. Az eszme, mi lelkemben keletkezett, mindenki kelyhe, melyből az örök élet italát isszák az emberek. „Az én emlékezetemre.“

„Az én emlékezetemre...“ Legyetek egyszerűek és nyil-

tak, mint én voltam az utolsó vacsorán. Póz nélküliek, de könnyörtelenek az igazság kimondásában s betartásában. Legyen bátorságotok szemébe vágni az élet Judásainak, ti, akik velem együtt mártotok a tálba, elárultok engemet s tudakoljátok meg Pétertől, a lánglelkű, pillanatnyi hangulatok emberétől, hogy tud-e hű lenni el egészen a keresztfáig? Legyetek erősek és kitartóak a szenvedésben és kereszthordozásban, vigyázók és imádkozók a nagy, megpróbáló pillanatokban, megbocsátók a halált lihegő gyűlöletben!

Nem pusztá szólalomok ezek, testvéreim. Jézus megalkuvást nem ismerően követeli tőlünk, kik részesei kívánunk lenni e szent vendégségnek. Ezek a szavak „az én emlékezetemre tegyétek,” félremagyarázhatatlanul ezt jelentik. Ha haldokló édes anyád megkér, hogy egy napot szentelj az ő emlékének, nem csupán azt jelenti, hogy azon a napon gondolj reá, hanem hogy légy hasonló hozzá. Cselekedjél úgy, amint ő cselekedett! Élj úgy, amint ő élt!

A régi római birodalom idejében a határokon állomásozó hadvezérek és államférfiak minden évben meglátogatták az „örök várost” Rómát. Fényes külsőségek között vonultak át diadalkapuin, körmenetekben végig járták történelmi nevezetességű utcáit, megcsodálták csillogó palotáit s kolosszális arénáját, magukba szívták öntudatos, büszke levegőjét, átéreztek a római polgárság kivételességét. Egy feledhetetlen képet nyertek, egy emléket mélyen a szívükbe vésve. Nemcsak haza mentek, de búcsút jártak. S visszatérve szállásukra, minduntalan hallani vélték az „örök város” intését, kérelmét vagy parancsszavát: „Az én emlékezetemre...” higyjetek, akarjatok, cselekedjete!

Testvéreim! felteszem a kérdést, ti, kik körülálljátok ez asztalt, elkészülve jöttetek-e ide, vagy csak merő megszokottságból? Lelketek milyen ruhába öltözött? Emlékezzetek a királyi mennyegzőről szóló példázatra. Volt egy ember, ki nem öltözött fel méltóképpen a nagy alkalomra. S a király kiutasította. Ha kellőképpen előkészültetek, vegyétek magatokhoz e szent jegyeket s vigyétek el e pillanat hangulatát, érezzétek meg, mint a római hadvezér, hogy ismétlődő, de rendkívüli élménynek voltatok részesei, érezzétek meg, hogy privilégium Jézus asztalához járulni. Nem kirótt kötelesség, hanem lelki kivétel, nem közönséges cselekedet, hanem lelki átváltozás... az ő emlékezetére... Amen,

Szeretve mind a Golgotáig.

(Pütkösti).

Édes anya térden tartja kis fiát. Jövő kutató tekintetével ártatlan, nagy kék szemébe néz, kérges ujjával kócos, szőke haját szétturja s mint valami mosolygó csodától, meghatottan kérdezi: Drága gyermekem, szeretsz-e engemet? Kibomló lelked fog-e hajlani intő szavamra? Terem-e majd benne hálás tisztelet, áldozatkészség? Puha bársony kezében benne van-e az öreg kor megvédése, felsegítése, önzetlen szolgálata? Óh titkok titka, fenséges ura életemnek! mond, szeretsz-e engem?

A gyermek szórakozottan néz anyja szemébe. Nem érti a kérdést, hogy is értené, messze van még az élet iskolája, melynek bús vagy örömteljes tanulsági mindebbe beleavatják őt. Bámuló tekintetében nincsen válasz, csupán repeső, játékos jókedv. S az anyának most ez is elég. Ez is sejtet valami szent bizonyosságot, táplál némi hitet s reményt, hogy fiából jó ember lesz. Nem gondol most a milliányi rosszra, anyát tagadó, züllött fiúkra, kikről annyi szomorú jelentést tesz az élet.

Férj forrón öleli át hitvesét s míg a letűnt idők szép napjai felrajzanak előtte s a jövő, mint távoli hegyek, ködbe vész, felteszi az örök, nagy kérdést, melyben élet kér választ az élettől: lelkemnek egy világnál többet érő kincse, szeretsz-e engemet? Nem az ifjúi hajnalok rózsátépő hangulatával, hanem sírig tartó igaz hűséggel. Nem a költészet mese várába képzelt fehér lovag felé szálló ábrándos szívvel, hanem ráncot simító, gondot és terhet osztó valósággal. A megtorpanóknak, elesetteknek kijáró felsegítéssel, talpraállítással. Az élet rutságába szépet keverő hittel, ösztönzéssel és győzni akarással? ... Mond! szeretsz-e engemet?

Jézus péter vállán nyugtatja kezét, mélyen a szemébe nézve szeliden kérdezi: „Simon! Jónának fia, szeretsz-e engemet?” Nem e pillanat lázas hevületében, hanem a megpróbáltatások szomorúságában. Hullámozó lelked ki fog-e tartani mellettem, ha eljön a szenvedés ideje? Mindig közelemben voltál: a megdicsőülés hegyén s a gáncsok sötét völgyeiben. Sorsom ismered, tanításaim hallottad, példaadásom megértetted, dorgálásom s dicséreteim jó névvel vetted. Eldobtad a hálót, lelke-

ket jöttél halászni. Érzed, tudod ügye-e, milyen iszonyúan nehéz elhivatásod? Mond, szeretsz-e engemet?

Péter habozás nélkül válaszol. Egész jelleme benne viharzik válaszában. Megdönthetetlen bizonyossággal állítja: „Názáreti Jézus, én követlek téged! Szeretlek mind a Golgotaig“... S Péter a nagy megpróbáltatások idején, kakas szó előtt háromszor tagadja meg a Mesterét. Mert, amint vannak szülőt meg nem becsülő gyermekek, hitszegő élettársak, úgy vannak Mestert megtagadó tanítványok. E három csoportba tartozó ember előtt üres szólam a fogadalom. Olyan valami, mely előnyöket ad a családi életben, az üzleti világban és nevelésben, de kötelességeket nem ró ki. Formaság csupán, melyet nem kell betartani. Idegenbe induló búcsúzó leány könnyek között fogadja anyjának, hogy tisztaságát féltőn megőrzi s lám az első alkalommal elbukik. Iskola kapuját illetőve átlépő fiú esküt tesz a „muzsák és erények“ hajlékának tiszteltben tartására, megbecsülésére, jó-hirnevének terjesztésére, de fogadását egy-két nap múlva elfelejti s ha csak szerét ejtheti egyenesen letagadja. Megkonfirmált növendék Isten színe előtt fogadást tesz, hogy vallásához hű lesz s annak szentségét erényes élete, emberséges cselekedete által mindhalálig kész bebizonyítani. S a fehér lilium-lélek alig, hogy elhagyja templomot beszennyeződik az élet sarával. Az első csábításnál felöldottnak érzi magát, hitehagyott lesz, bűnbe hull. A katoná esküszik mindenre, ami szent s az első ágyúszótól gyáván megszalad.

Fogadalom! templomokba s üres formaságokba szorított árva valóság! be számüzettél, be súlytalanná váltál életünkben! Hová lett a régi, arany-patinás mondás ereje, hatalma, hogy a *szavunk szerződés!* Pecsétes irás, melynek minden pontja az utolsó csepp vérig kötelez!?

Miért emelem ki a kérdést ily hangsúlyozottan? Azért testvéreim, mert most is egy szent fogadalom illetett pillanatait éljük át. S e fogadalom elkötelezettségeket ró reánk. Többször álltunk itt ez asztal körül több kedvesebb lelki előkészülettel s fogadkozással, hogy életünk multi irányát megváltoztatjuk, krisztusibb célok felé tereljük. Mit valósítottunk meg ebből? Mennyivel lett könnyebb egymásunk terhe, derüesebb aggodalma, csitultabb fájdalma, felkaroltabb árvasága? Valljuk meg afiai, hogy nagyon kevéssel. Mert nem vettük komoly lelki ügynek

új életet vágyó s termelő fogadalmunk. Úgy cselekedtünk, mint Péter. S e szent jegyekből kisugárzó emlékek s krisztusi lelki-let mély szomorúsággal telten szemlélte és kísérte életünk, remélvén ígért megjobbulásunkat.

A székely néplélek számtalan babonája közül egy sajátos különös, de mély tartalmu babona jut eszembe. Éjjel „szellemjárás” idején, a székely ember, hogy ne essék rajta rontás, vasvillájával egy kört húz maga köré, melynek közepében, hite szerint, érintetlenül állhat. Együgyü babona, mit rég le kellett volna vetköznünk. Szimbólikus jelentősége azonban érdekes és gazdag. A kör a tökéletes, befejezett fogalmat jelképezi. Ha szűkül, ha tágul, megmarad egésznek. Végtelen, önmagába futó vonala kifelé görbül, hogy nekifeszülten visszaverjen minden kívülről jövő támadást. Úgy húzódik körül, hogy bezárjon és védelmezzon. Szakadásig hűséges maradjon.... Ilyen a lélek is, ha meghuzza maga körül a „bűv-kört” rontatlan, egész marad. E bűv-kört a Jézus halálára emlékeztető szent jegyek jelképezik. Aki ezeket magához veszi, aki jézusi szellemből táplálkozik, az nem éhezik és nem szomjuhozik meg soha.

Az első pünkösti események győznek meg erről afiai. Péter csak most ébred rá fogadalmának elkötelező lényegére, sulyára. Most érzi át igazán lelkesedő, lázas kijelentését: „Názáreti Jézus, én követlek téged... Szeretlek mind a Golgotáig!” Pétert körülövezte a jézusi szellem bűv-köre. Nem árthatott neki semmi. Harcra kelt és győzött.

Vallásod, melyet csak ünnepi köntösben gyakorolsz, templomod, melyet következetes kimaradásokkal, ritkán látogatsz, Istened, kit csak szükségben keresel, gyakran kérdezi: Hivőm, gyermekem, szeretsz-é engemet? Mit felelsz erre afiai? Nézz a lelkedbe! Ha igennel válaszolsz, s minden erőddel igyekszel megtartani fogadásodat, akkor méltó vendége leszel az Úr asztalának. Úgy jöjj, imádkozzunk!...

A megtört kenyér.

(Őszi hálaadáskor).

„Van, aki toronynak születik, és van, aki remetének,
Van, aki őrlő száznak, és van, aki csemegének:
Engem magnak vetett a Magvető,
És kenyérnek...”

Mondja a gépből kipergő drága buzaszem. Ez egyszerű szavakban benne van sorsa, rendeltetése s az Isteni gondviselésnek belé lehelt üzenete, mély igazság kinyilatkoztatása, meggyőző tanulság feltárása. Jól figyeljétek meg testvéreim, mert e pár szóban sokkal több rejlik, mint amennyit első halásra sejthettek.

Az édes anyaföld a buzaszemet rögei közé zárja, csirává melengeti, az ég téli fagytól fehér hólepelletel védi, a nap csalogató csókja s májusi zárporok a reménység színébe öltöztetik, lángsugarú nyár arany sárgára érleli, hogy kenyér lehessen, puha, izeletes kenyér. Szegények és gazdagok asztalán életadó falat. De több ennél: *beteljesülés, áldó, isteni üzenet.*

Aratáskor az aratók lelke imával és dallal telt, amint a kalász aranysárga vére sarlójukra csordul, vidám kévekötők keresztet rakó keze lázban ég s arca pirosra gyúl. Az erdélyi buzamezők áldása áthangol mindenkit. Az *ember méltó akar lenni az áldott kenyérhez.*

Malom kövek közé került buzaszemet lisztté őrlik, két erős kéz tésztává gyurja, tépi, szaggatja. teperi, öreg kovász megkeleti, izzó kemence ropogós pirosra süti. És ő mindezt türelmesen végig szenved, mert felismeri hivatását. átérzi a törvényt, hogy: „... *kinban kel meg a kenyér emberfalatnak.*”

Adakozó lelkek kenyérüket megtörik, hogy másokkal megoszthassák. Elküldik a szükölködők kunyhójába vagy az Úr asztalára, hogy legyen testet tápláló, lelket frissítő mennyei eledel.

Legyen fohász. Zsoltár, mely az erdélyi buzamezőkről Isten végtelen jóságának trónusához száll, hogy megáldotta határainkat s megszentelte verejtékes munkánkat.

A megtört kenyér legyen összekötő kapocs. Jelképezze a töretlen, elszakíthatatlan barátságot, testvériséget. S azoknál, kik meg nem értésből, gyűlöletből „kenyértörésre” vitték a dol-

got, legyen feloldó, visszahívó szózat, hogy egymás segítségét keresve, szeretetét szomjuhozva, egymás lelkét visszasírva, gazdagok, boldogok legyenek.

A megtört kenyér legyen áldás. A folyó megtörök a gát-nál, hogy a lapályt bő vízzel öntse el, a vezérhajtás a csemetén, hogy a mellék galyak izmosodva több gyümölcsöt teremjenek. S így a kenyér, hogy mindenkit kielégítsen, mindenkinek áldása legyen.

Legyen emlékeztető. Afiai! ma a kenyér ünnepén emlékezünk azokra, kiknek fogyóban van kenyérük, vagy akiknek már betevő falatjuk sincsen. S kitágult szemmel, korrogó gyomorral, reménytelenül néznek a holnap elé. Beismerem, vannak olyanok közöttünk, kik mint a mesében szereplő lusta tücsök, végig muzsikáltak a nyarat, kerülték a munkát, de vannak jégverte, nyomorgó emberek, kiket százszor fosztott ki a kegyetlen élet, kik tépett szívvel, testükről lemálló ruhával koldusbotra jutottak. Ezekre emlékezünk s cselekedjünk a keresztény ember megszánó jóságával.

Egy megkapó történetet szeretnék elmondani, mely az emlékezés soha el nem muló érzését vési az emberi lélekbe. A nagy háború idejéből származik e történet, mint oly sok más vidám és szomorú. Két alföldi magyar fiú orosz fogságba került. A fogság kenyeke keserű: Gyakran sóhajtnak hát hazafelé. S mikor az élet számukra elviselhetetlenné válik, elhatározzák, hogy megszöknek. Nagy kockázatok árán kijutnak a fogolytáborból. Hetekig nagy erdőségekben kóborolnak. Pásztor népek tanyáján kapnak némi eledelt. De az üldözők innen is kiszorítják. Egy darab kenyérral a zsebükben kénytelenek a lakatlan, sűrű rengetegeknek vágni. Az őszi dér lehullott. Az éjszakákat dideregve kinlódják át. A kenyér fogyóban; csupán egy kis karéj van meg belőle. Erejük lankad, nappal alig haladnak valamit. Már-már készek visszatérni. Az egyiket hirtelen láz önti el. Forró, zakatoló szívvel végig zuhan az avar-fedte, hideg földön. A másik ápolná, de nincs hatalmában, enyhitené, de nincs mivel. Alig van egy ökölnyi nagyságu barna kenyeke, ha odaadja, ő is éhen vész. S neki még élnie kell. Családja, gyermekei vannak otthon, akik várják. A beteg tekintetét előnti a könnyörgés, tisztán látszik, hogy a társa kenyérét sovárgja. Annyit talán csak elvárhat tőle, annyi jóságot és önfeláldozást, hogy ő, aki itt hull el idegenben a kenyér ízének álmával szen-

derüljön a halálba... De a társa megtartja a kenyeret... Egyedül hazaérkeznek... Évek mulnak, de valahányszor a kenyérből szel, visszaemlékeznek a megrázó jelenetre s keserű izt kap szájában a kenyér. Beismerem, nehéz megosztani különösen az utolsó falat kenyeret, de ha megosztod, másabb lesz a megmaradt darab íze... Mert a kenyér emlékeztet. Életedet példázza.

Ez urasztali kenyér Jézus életére emlékeztet. Egy életre, mely mindent odaadott mások boldogságáért. Vajjon testvéreim, amidőn te részese leszel e reá emlékeztető szent jegynek, hasonló leszel-e hozzá, veszel-e példát tőle.

Régóta egy különös gondolat foglalkoztat. Azon tűnődöm, hogy vajjon mi történne, ha valamilyen különös csoda folytán e szent jegy lenne a világon található utolsó darab kenyér. Mi történne, ha ez lenne az utolsó enyhítő falat? Bizonyára tömegestül özönlenének ide az emberek esdve, könyörögve kérnének egy darabkát, hogy kínzó éhségüket csillapítsák. S nagy hálával távoznának, ha részesülhetnének belőle.

E kenyér azok számára van asztalra téve, kiknek megkínzott lelke a krisztusi evangélium és élet elnyerését áhitozza s hálával telt, hogy méltóvá lehetett e pillanatra.

Testvérem, ha e lelkek társaságába tartozol, légy részese e megtört kenyérnek. Ámen.

Kicsoda a gyermek?

(Keresztelési).

A születésben a lelki élet, ami megfoghatatlan, titokzatos. A fizikai élet is csodálatraméltó s a maga sok rétvü megnyilatkozásában egyenesen megdöbbenítő. De az ő titok a tudományos kutatás fejlődésével mindinkább megvilágosodik. Ma a legegyszerűbb ember is, ha őszintén érdeklő, könnyen megszerezheti magának az idevonatkozó ismereteket. Az élet az első moccanástól, fizikai értelemben beszélve, a születés tényéig, félig nyitott könyvként áll előttünk s hova-tovább mind több lapját vágja fel a rohamosan fejlődő tudomány. De nem a lelki életét. Sőt mondhatjuk, hogy mélyülő tudásunkkal mélyül annak titokzatossága. Csak egy-egy sajátosan nagy pillanatban

érezzük meg, hogy kicsoda a gyermek, lelki szempontból. Meg-
 érzésünk a költészet birodalmába visz s talán ez az egyetlen
 helyes út a révbejutáshoz. Hiszen maga a gyermek, megfogha-
 tatlan lelkével, csupa költészet, az *élet költészete*. India nagy
 fia, Tagore, páratlanul fejezi ki e fenséges gondolatot:

„Honnan jöttem, hol szedtél föl engem?” — kérdezte anyjától a kised.
 Sirva-nevetve válaszolt az anya, kebléhez szoritva gyermekét:

„Szivemben rejtőztél, vágyódásom képében, kedvesem. Ott voltál gyer-
 mekkorom bábuiban és midőn reggelente megformáltam agyagból istenségem
 képmását, téged formáltalak meg akkor újra meg újra.

Házunk istenségének oltárszekrényében lakoztál, vele együtt; neki hó-
 dolva, néked hódoltam én.

Minden reményemben, minden szerelmemben, életemben és anyám
 életében éltél te.

A halhatatlan szellem, ki otthonunkban öröklik, emberöltőkön át rin-
 gatott az ölében téged.

Amidőn leányságom teljében szívem föltárta szirmait, te voltál az illat,
 amely körüllebegte.

Puha üdeséged az én ifjú tagjaiban virult ki, mint az ég izzó pírja
 napkelte előtt.

Mennyország első kedvence, hajnali fény ikertestvére te, a világ lété-
 nek folyamán szállottál alá és végtére partot értél szivemben.

Amikor az arcodba nézek, titkok sejtelve nyugóz le, te, ki a Mindenségé
 vagy, enyém lettél!

Félelmemben, hogy elveszíthetnék, szorosán keblemre zárlak. Micsoda
 varázslat tette a világ kincsét az én gyöngé karomba?”

Igen testvérem! a „varázslatot” kell érezned az Isteni
 gondviselést, midőn karodon tartod gyermeked. Gőgicsélő hang-
 jában ő üzen, hogy felejtsd a bánatodat, az élet szomorú szim-
 fóniáit s csak erre a hangra figyelj, mely egyszerű, ártikulátlan
 s mégis magában hordja a mindenség dallamát. Játékaiban
 részt vevén, szakadj ki az élet gigászi párviadalából, légy olybá,
 mint a gyermek. Építs kockavárat s örülj a pillanatnyi siker-
 nek. Döntsd le az alkotást s ne bánkódj a romok felett. Légy
 olybá, mint a gyermek! Tudj végtelenül, tisztán hinni. A kis
 gyermek hitét, szülőjébe vetett hitét nem döntheti meg semmi
 földi hatalam, ha olyanná leszel, mint ő, Istenbe vetett hitedet
 nem rázza meg a mennydörgés, nem ingatja meg a pokol ka-
 puja sem. Este, ágyad vánkosán, ha kikezdnék a gyötrő kétsé-
 gek munkád és terveid jövője felől, ha úgy látod, hogy álmaid
 szétfoszlanak, mint színes szappan-buborék s ez szívedet, mint
 száguldó, vad paripát, a halál-szakadék felé kergeti, fékezd za-

katolását, figyelj egy pillanatig! A szomszéd szobában piheg, nyöszörög, bontakozik a jövő, ott alszik gyermeked, ott rajzolódik határozatlan, halvány vonalakban a virradat konturja. S ha elkövetkezik a reggel, osonj be hozzá, borulj föléje, álmaiba lehelj szín-tiszta valóságot, földöntuli mosolyába gyöngéd tanácsot s biztatást, mondván: nőjj erőssé, pajtás, hogy amidőn én elesem, helyembe állj, fegyveremnek légy hordozója, örökségemnek megtartója, szeretetemnek gyarapítója, hitemnek megőrzője, emlékeimnek tisztelője! Nőjj nagygyá, pajtás, hogy a viharban szétszórt zsoltárfosztlányaim benned egy szent melódiává egyesüljenek! Beszélj! csak beszélj testvérem! Hangodban benne van az égi üzenet, melynek mélységes titokzatoságát az élet költészete: gyermeked nyilatkoztatja ki.

Óh áldott légy csodás költészet, te szendergő gyermek! Kivánom, hogy gügyögésedben benne legyen a fülemile bájos éneke, nevetésedben az ég ragyogása, sirásodban az egészséges élet igenlése, kis kezeid tétova mozdulataiban az imára kulcsolódó kezek drága jele. Maradj meg mindig színes költészetnek!

De a költészet hősiességből táplálkozik. Virága csak az áldozat záporozta mezőkön nyílik. Élénk emlékezetemben van az a tragikus sorsú magyar költő, ki halhatatlan művét leirhatatlan nyomorban szülte, de munkáján a jóság és szépség himpora ragyog. Úgy tett, mint a gyöngy-kagyló, mely legkinzóbb fájdalmában termeli ki a drága gyöngyöt.

A mai szülő osztozik a hős sorsában. És csak az legyen szülő, ki hős tud lenni. Gyáva nép nem érdemel hazát, gyáva szülő gyermeket. Az élet ragyogó költészetét Isten elleni vétek divatos dámák lelkiismeret-könnyítő eszközének odadobni, hogy lám ők is teljesítették kötelességüket, szültek egy gyermeket, vagy nyomor tanyák pézsmá szagú légkörében fogant torz emberi figurákba züllesztteni. Lelki és testi épséggel bíró, szabad levegőjű, a mindennapi kenyeret megteremteni tudó és akaró hősökre van szükség. Apákra és anyákra, kiknek térdig váslik a lábuk a nagy hajszában s térden állva is az imádkozás mellé oda fogják a munkát.

Testvéreim, szülők és keresztszülők! A ti hősiességetek sokkal könnyebb, mint Jézusé. Ő egyedül állott egy egész világgal szemben, s mégis kitarzott a kereszthalálig. Ti úgy vagytok, mint katonák a fronton. Ha valamelyik megsebesül,

oldalánál küzdő társa sebét bekötözi, ha támadásra, tusára mennek, vele harcol, szívverésnyi távolságra áll tőle, még a gondolatát is átveszi, megosztja. Vállvetve, együtt küzdve eredményt érhetnek el. Védjétek, gondozzátok ezt a gyermeket, hiszen a tettek s ez előny. Ne feledjétek azonban, az előnnyel kötelességek is járnak. De a hű kötelesség-teljesítésnek sohasem marad el a megjutalmazó eredménye. Az emberieket reátok bizom s szentül hiszem, hogy nem hiába. Áldás azonban Istentől jön. Imádkozzunk tehát hozzá, hogy szülői és kereszt-szülői kötelességteljesítések nyomán e szendergő gyermek életéből kiviruljon a legszebb hősköltemény!

Miért van a gyermek?

Valahányszor keresztelésre készülök, egy nagy kérdésbe ütközöm, mely kemény tusára hívja ki gondolataimat: *Miért van a gyermek?* Sulya reám nehezedik, mint Sisifusra a sziklatömb, hiába görgetem félre az utamból, vagy állok ki előle, állandóan magamon érzem. Furcsa dolog, nemde testvéreim? Ilyen különös harcot vívni valamivel, ami annyira természetes, mint a testben a vérkeringés, vagy fán a levél. Természetes, de nekem, mint lelkipásztornak s nektek, mint szülőknek, felette fontos kérdés. Több szempontból. Ma a mikroszkóp korában mindent apróra meg kell vizsgálnunk és meg kell világosítanunk. Nem szabad behódolnunk a téves felfogásnak, hogy valami, mert természetes, érdektelen és veszélytelen. A levegő természetes, de mozgásváltozásaiban, alkatrészeiben, földünkhöz s az élethez való viszonyában roppant érdekes s csak a bacillus termelő képességeire gondolva, nagyon veszélyes. A miért-jével tisztába kellett jönnünk, hogy veszélyeit ellensúlyozni, elgáncsolni, vagy megsemmisíteni tudjuk. S ez nem kis dolog, testvéreim. Egy betegség összejátszó okainak megállapításánál is a diagnózis miéértje a legnehezebb, a receptírás és gyógykezelés ehhez képest gyerekjáték. De miért érdekel mindez minket? Azért, mert hibás és beteg a gyermekről alkotott egész felfogásunk s ez abból származik, hogy a fenti kérdésre sohasem adtunk kimerítő választ. Miért van a gyermek?